

Si/CdS_{1-x}Se_x HETEROKEÇİDİNİN VOLT-AMPER XARAKTERİSTİKASININ TƏDQIQI

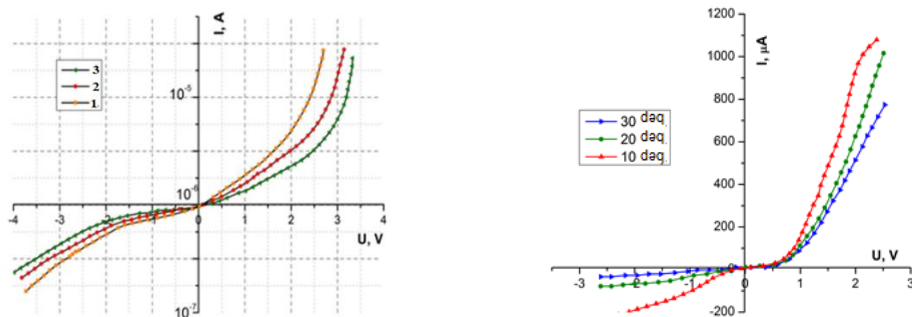
Əfəndiyeva G.H., Cahangirova S.Ə.

Bakı Dövlət Universiteti

gul.efend@mail.ru

Heterokeçidlərin elektrik və fotoelektrik xassələrinin tədqiqi fototranzistorlarda və günəş elementlərində praktiki tətbiqi baxımından çox aktualdır. Lakin heterokeçidlərin fizikası və texnologiyasının digər vacib aspekti də qeyri-ideal heterokeçidlərin tədqiqi və praktiki tətbiqi ilə bağlıdır. [1,2].

Müxtəlif tərkibli $\text{CdS}_{1-x}\text{Se}_x$ nazik təbəqələri Si altlıqlar üzərində məhluldan kimyəvi çökdürmə metodu ilə alınmışdır. $\frac{\text{Si}}{\text{CdS}_{1-x}\text{Se}_x}$ strukturlarına havada 300°C temperaturda termik emalın təsiri öyrənilmişdir. Tədqiq olunan heteroqecidin fotohəssaslığının spektral paylanması, qaranlıq və işıqda volt-ampere xarakteristikaları, volt-farad xarakteristikaları tədqiq olunmuşdur. $\frac{\text{Si}}{\text{CdS}_{1-x}\text{Se}_x}$ heteroqecidinin termik emaldan əvvəl və sonra Volt-Ampere xarakteristikaları şəkil 1 -də göstərilmişdir.

Şəkil 1. $\frac{\text{Si}}{\text{CdS}_{1-x}\text{Se}_x}$ heteroqecidinin stasionar Volt-Ampere xarakteristikaları.

$x = 1 - 0.0, 2 - 0.2, 3 - 0.5$.

$\frac{\text{Si}}{\text{CdS}_{1-x}\text{Se}_x (x=0.2)}$ heteroqecidinin termik emaldan əvvəl volt-ampere xarakteristikalarının əksinə qolu $I \sim U^n$ üstlü qanunu ilə təsvir etmək olur. Əksinə VAX- dan üst göstəricisinin qiymətindən asılı olaraq iki hissə, daha doğrusu $n = 2 \div 2.6$, qiymətinə malik olan dəşilmə ətrafı və $n \geq 3.2$ olan yumşaq tunel dəşilmə oblastı müşahidə edilir.

Termik emaldan sonra heteroqecidlərin əksinə VAX -ında $U = 3\text{V}$ -a qədərki hissədə $x = 0.2$ tərkibli heteroqecidlər üçün, $n < 2$ olur və gərginliyin $U = 1.5\text{V}$ qiymətinə qədər olan hissədə əsasən $n = 1$ olan generasiya cərəyanları üstünlük təşkil edir. $U = 2\text{V}$ gərginliyinə qədər $m \approx 1$ üst göstəricisi ilə $I \propto U^m$ qanununa tabe olur ki, bu da fəza yükləri ilə məhdudlanan cərəyanlar üçün yükdaşıyıcıların doyma sürətində yükdaşıyıcıların tunel keçidi üçün tipikdir. Termik emaldan sonra $\frac{\text{Si}}{\text{CdS}_{1-x}\text{Se}_x}$ heteroqecidlərinin VAX-ı: $I = I_0 \exp(\beta U)$ ifadəsi ilə təsvir oluna bilər. Buradakı β kəmiyyəti istilik proseslərinin üstünlük təşkil etdiyi hal üçün nəzərdə tutulur və tunel-rekombinasiya cərəyanlarının üstünlük təşkil etdiyi heteroqecidlərdəki kimidir.

Tədqiq olunan heteroqecidlərin əksinə VAX-da termik emaldan sonra aralıq təbəqələrinin iştirakı nəticəsində tunel proseslərinin ehtimalının azaldığı görünür.

Qeyd etmək lazımdır ki, açıq havada $t = 300^\circ\text{C}$ temperaturda $\tau = 20$ dəqiqə ərzində termik emaldan sonra tunel cərəyanları daha da azalır. Cərəyanın keçid oblastından cərəyankeçmə mexanizmini daha dəqiq aydın-

laşdırmaq məqsədi ilə otaq temperaturunda VAX-ı da tədqiq olunmuşdur.

Ədəbiyyat:

1. Schrier J., Demchenko D.O., Wang L.-W. Optical Properties of ZnO/ZnS and ZnO/ZnTe Heterostructures for Photovoltaic Applications // Nano Lett., 2007, Vol.7(8), P.2377-2382.
2. C. Kumar, N. Hoa, S. Yoon and E. Kim, Highly Photoconductive CdS Thin Films Synthesized by Using Chemical Bath Deposition, Journal of Korean Physical Society, 55 1 (2009) 284-287.